

Naturen vågner for alvor i april

April er måneden, hvor alt i naturen vågner. Årstiden er perfekt til at gå ud og se alting spire og blomstre, få øje på gedderne, der leger i vandoverfladen, og høre gøgen kukke. Og så er det en god idé at sætte fuglekasser og insekthoteller op.

TEKST: KIRSTEN MARIE JUEL JENSEN / FOTO: ROBERT LÄTTMAN-MASCH, NYNÄSHAMNS NATURSKOLA

Når gøgen (*göken*) begynder at kukke, er vinteren for alvor forbi, og man kan roligt spise det sidste fra vinterforrådet. Sådan sagde svenskerne til hinanden i gamle dage. Og april er netop måneden, hvor dette sker.

“April er måneden, hvor alting vågner. Jeg synes, det er en af de bedste måneder at se naturen forandre sig i. Når vi kommer til maj, er alt så overvældende og grønt, at det er svært at få øje på detaljerne. Men i april kan du se spirerne og blomsterne og følge med i, hvordan det hele vokser. Alle insekter og dyr vågner fra vinterhi, fuglene kommer hjem, og mange arter parrer sig,” fortæller Robert Lättman-Masch, naturvejleder ved Nynäshamns Naturskole i Nynäshamns kommun syd for Stockholm.

Varm vinter kan give tyv-start

Han kan dog godt være bekymret for, at nogle af alle april-aktiviteterne allerede er foregået i marts – og at klimaforandringerne på længere sigt forstyrrer naturens egen orden. I hvert fald kan den meget varme vinter få en del blomster til at spire for tidligt. Og nogle planter (de såkaldte kuldekimere) kommer måske slet ikke frem, fordi frøene har haft brug for at fryse, inden de kan spire.

“Men opfører naturen sig nogenlunde normalt, vil der være mange spirer at se på. Husk også at lægge mærke til de mange træer, som blomstrer. Fx lønnetræet (*lön*), birketræet (*björk*), piletræet (*sälg*) og aspetræet (*asp*). Det var dog et helt vildt aspe-år sidste år. Så måske blomstrer de ikke så meget i år. Og det er nok godt nok. For de spredte så mange af deres vatagtige fnug (*ludd*) overalt, og dét kombineret med varme

skabte mange græsbrande i de svenske skove (*luddbränder*),” fortæller Lättman-Masch.

Vipstjærten forudsiger sommeren

Der er også vildt gang i dyrelivet i april. Grævlinger (*grävlingar*) og ulve (*vargar*) parrer sig. Egern (*ekorrar*), bævere (*bävvar*) og ræve (*rävar*) får unger. Hugormen (*huggormen*), tudserne (*pad-darne*) og frøerne (*grodane*) vågner. Sommerfuglene (*fjärilarne*) kommer frem.

“Vipstjærten (*sädesärulan*) plejer at komme til Stockholm den 7. april. Den er meget præcis. Og i gamle dage mente man, at man kunne spå om den forestående sommer ud fra vipstjærtens opførsel. Hvis den bare sidder stille, bliver det en regnfuld sommer. Hopper den meget rundt, bliver det varmt. Bevæger den sig hen imod dig, bliver det en kort sommer, men flyver den væk fra dig, bliver det en lang sommer,” fortæller naturvejlederen.

Myrerne gør rent

Myrerne (*myrorne*) begynder i øvrigt også at anlægge deres myretuer i april. På den sydlige side af træer, så de kan få mest mulig sol og varme, i øvrigt. Og du bør ikke være ked af det, hvis der dannes en kæmpe tue i din torp-have, mener Robert Lättman-Masch.

“De rengør hele din have for døde insekter, og de skræmmer faktisk ofte hugormen væk, fordi de kan gå til angreb på den. Det er utroligt fascinerende at se myrerne arbejde og bære på blade, kviste og døde insekter. Og jeg har læst, at hvis man har dårlig ryg, så skal man lægge sig med bar overkrop ned i en myretyre og lade dem bide sig. Det skulle få smerten til at gå væk. Jeg ved nu ikke, om jeg vil afprøve det,” slutter naturvejlederen.

NATUREN I BØRNEHØJDE

April er den helt rette årstid til at bygge og sætte fuglekasser (*fågelholkar*) op. De skal placeres ret højt og steder, hvor der hverken er for meget sol eller skygge. Hvis I gerne vil styre, hvilke fugle, der skal bo i kasserne, skal I tænke over, hvor store huller, I laver. Ifølge bogen "Holkliv" af Niklas Aronsson kan blåmejse (*blåmes*) fx bruge et hul på 25-28 mm, gråspurv (*gråsparv*) har brug for 32-35 mm, mens en katugle (*kattugla*) har brug for hele 150 mm.

Har I gamle fuglekasser hængende, kan I prøve at tømme dem for gamle rederester. Det er dog lidt forskelligt, hvad fuglene foretrækker. Nogle ønsker helt rene fuglekasser, mens andre er ligeglade. Har I bygget eller købt et insekthotel, er det også tiden til at sætte dette op. Placér dem lavt i skyggefulde hjørner af haven.

Andre gode aktiviteter med børnene i april er at ligge i hængekøje i haven og nyde fuglefløjt (inden myggene for alvor sætter ind) eller lave bål og bage snobrød (inden afbrændingsforbuddene træder i kraft).

Få videoinstruktion i at bygge en fuglekasse her: www.nynashamnsnaturskola.se>Filmer>Bygga fågelholkar.

Og få i øvrigt mange andre tips til, hvilke aktiviteter, man kan lave i naturen med børn i bogen "Leka och lära naturvetenskap och teknik ute", som Nynäshamns Naturskola og Naturskolan i Lund har udgivet sammen. Den kan købes på www.outdoor-teaching.com.

LÆG MÆRKE TIL PILETRÆETS BLOMSTER

Seljepilen (*sälgen*) og alle andre piletræer i øvrigt er uhyre vigtige for naturens cyklus, og derfor bør du tænke dig om, inden du fælder piletræer i din torp-have.

I april blomstrer seljepilen, og det er essentielt for humlebi-dronningerne (*humlan*), som også vågner op på dette tidspunkt. De har sovet i små huller i jorden i grøfte- og bakkekanter, men nu er de sultne og har brug for at spise rigtig meget for at kunne skabe nye humlebisamfund. Oftest finder de et gammelt musebo i jorden, hvor de kan bygge en slags potte op, de kan lægge deres æg i.

Dronningerne blev befrugtet allerede i efteråret, men alle deres humlebier døde herefter (som de altid gør inden vinteren). Og dronningerne er så de eneste overlevende, der i en fart skal have lagt deres æg og have fundet føde nok til ikke bare sig selv, men også de larver, der kommer ud af æggene og hurtigt skal vokse sig til humlebier.

Da der ikke er så mange blomster i naturen endnu, er pilens blomster afgørende, fordi de leverer meget næringsrig pollen og nektar. Ved Nynäshamns Naturskola plejer de derfor at få skolebørn til at omfavne piletræerne og sige tak for is. For uden piletræet, ingen humlebier. Og uden humlebier, ingen kløver. Og uden kløver, ingen køer til at producere mælk, der kan blive til is.

Humblebierne er nogle af de bedste til at bestøve blomster og planter, så udover kløveren er humlebierne også de bedste til at få bl.a. æbletræer til at sætte mange æbler og blåbærlyng til at producere mange blåbær.

OPLEV GEDDEN, DER LEGER

Gedden (*gäddan*) parrer sig også i april. De store rovfiske søger ind på lavt vand, så det er relativt let at få øje på dem, hvis du besøger nogle af de nærliggende søer. De leger og springer ofte op af vandet. Fordi de søger ind på så lavt vand, er gedderne også ret nemme at fange på denne årstid. De er dog fredede fra 1. april til 31. maj ved kysterne omkring Gotland og Öland og i Kalmarsund. Generelt må man dog fiske gedder uden fiskekort i både de store søer og langs kysterne. Men er der en mindre sø i nærheden af dit torp, bør du altid tjekke de lokale fiskeregler. Spørg evt. din svenske nabo til råds. Eller også kan du bare nyde synet af gedderne – og prøve at få et godt foto af dem.

Kilde til alle fakta på Naturen netop nu-siderne er Robert Lättman-Masch, naturvejleder ved Nynäshamns Naturskola.